

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอนภาษา

ผ่าน บาลโพธิ์

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและ (เป็นกระบวนการที่) ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการสอนนั้น เป็นการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ บรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างก็พยายามคิดค้นวิธีสอน (approaches) แบบต่าง ๆ ขึ้น ด้วยความหวังว่าวิธีสอนเหล่านั้นจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาเป็นไปอย่างได้ผลแต่ผลกลับปรากฏว่าไม่มีวิธีสอนวิธีใดที่ใช้ได้ดีเสมอไป วิธีสอนแบบต่าง ๆ ก็มีทั้งข้อดีข้อเสีย ดังนั้นการที่จะอาศัยเพียงวิธีการสอนแต่อย่างเดียวย่อมจะไม่สามารถช่วยให้เราบรรลุจุดหมายของการสอนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ก็เพราะการเรียนรู้ทางภาษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความพร้อม ประสบการณ์เดิม ระดับสติปัญญา ความสนใจ ความง่ายของบทเรียน วัฒนธรรม และอิทธิพลของภาษาแม่ ดังนั้น หน้าที่ ๆ สำคัญประการหนึ่งในการสอนภาษาก็คือการพยายามหาวิธีการตลอดจนสิ่งเร้าต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน และเพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์น้อย หรือผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า สามารถเรียนรู้ภาษาได้เช่นเดียวกับผู้อื่น หรืออย่างน้อยที่สุดก็ช่วยทำให้เขาเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนด้วยวิธีการเรียนธรรมดา ๆ ผู้เขียนเชื่อว่าสิ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถทำเช่นนี้ได้ ก็ ได้แก่การนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการสอนมาใช้ในการสอนภาษา ทั้งนี้ก็เพราะเทคโนโลยีทางการศึกษามีองค์ประกอบหลายประการที่สามารถจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้หรืออยากเรียน และเกิดการเรียนรู้จนสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อความมุ่งหมายของการเรียน

ความหมายของนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

คำว่า “เทคโนโลยีทางการศึกษา” (educational technology) เป็นคำที่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษามักจะพบเห็นอยู่เสมอ หลายคนคิดว่า เทคโนโลยีทางการศึกษาหมายถึงเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (overhead projector) หรือคอมพิวเตอร์ แต่แท้ที่จริงแล้วเทคโนโลยีทางการศึกษาหมายถึง “การสร้างการใช้ และการประเมินผล ระบบวิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์”¹

จากความหมายนี้จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีทางการศึกษามีได้หมายถึงเฉพาะการนำเอาผลิตผลทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ Ivor K. Davies และ James Hartley² ก็ได้กล่าวย้ำไว้อย่างชัดเจนว่า เทคโนโลยีนั้นเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งร่วมกัน คือจะต้องมีทั้ง คน ความคิด วิธีการ เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ แต่ที่แน่นอนที่สุดก็ต้องมี คน เป็นแกนสำคัญ ดังนั้นการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในทางการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การดำเนินการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ยังมีคำอีกคำหนึ่งซึ่งมีความคล้ายคลึงกับคำว่า “เทคโนโลยีทางการศึกษา” มาก และบางครั้งคำ ๆ นี้ก็อาจใช้แทนคำว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาได้ คำดังกล่าวนี้คือ “เทคโนโลยีทางการสอน” (instructional technology) นั่นเอง อันที่จริงคำนี้ก็จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาเท่านั้น คำว่าเทคโนโลยีทางการสอนหมายถึงเฉพาะการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เฉพาะในการเรียนการสอน ดังนั้น คำว่าเทคโนโลยีทางการสอนจึงมีความหมายแคบกว่าคำว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาเพราะการศึกษามีได้หมายถึงเฉพาะเพียงการสอน เช่นการศึกษาอาจหมายถึงการจัดระบบต่าง ๆ ทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการจัดและประเมินผลทางการศึกษาก็ได้

สำหรับคำว่า “นวัตกรรม” (innovation) นั้นหมายถึงวิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ ดังนั้น “นวัตกรรมการสอนภาษา” จึงย่อมาจากวิธีการหรือกระบวนการ ตลอดจน

¹ W. Kenneth Richmond, *The Concept of Educational Technology : A Dialogue with Yourself*, London : Weidenfeld and Nicolson, 1970. p. 5.

² Ivor K. Davies and James Hartley, *Contributions to an Educational Technology*, London : London Butterworths, 1972. p. 52.

แนวความคิดใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษา แต่วิธีการหรือแนวคิดใหม่ๆ เหล่านี้ยังไม่ได้มีการวิจัยอย่างเป็นทางการว่าเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลอย่างจริงจัง เพราะหาก “นวัตกรรม” ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ได้รับการทดสอบหรือวิจัยเป็นอย่างดี และมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ก็จะไม่เรียกว่า “นวัตกรรม” อีกต่อไป แต่จะเรียกว่าเทคโนโลยี

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง “นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอนภาษา” จึงย่อมจะหมายถึง “การสร้าง การใช้ และการประเมินผล ระบบ วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่ได้รับการวิจัยหรือทดสอบแล้วว่ามีความคุ้มค่า ตลอดจนการนำวิธีการและแนวความคิดใหม่ๆ ที่ยังมีได้มีใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายและยังมีได้มีการพิสูจน์หรือทดลองอย่างจริงจังมาใช้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษา” จากความหมายนี้ จะเห็นได้ว่าการที่จะสอนภาษาให้ได้ผลดีนั้นมิใช่ทำได้เพียงการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ราคาแพง ๆ เท่านั้น แต่เรายังสามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่สิ้นเปลืองน้อยกว่ามาใช้ในการสอนได้ นอกจากนี้ การที่ใช้เพียงอุปกรณ์ราคาต่าง ๆ โดยมีได้มีการวางแผนการสอนและการใช้อุปกรณ์เป็นอย่างดี ก็ได้เป็นสิ่งที่จะประกันได้ว่าเราจะประสบความสำเร็จในการสอนเสมอไป

ความจำเป็นที่จะต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนภาษา

เมื่อพูดถึงเรื่องการเรียนรู้ภาษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การเรียนภาษาฝรั่งเศส ผู้เรียนเป็นจำนวนมากในทุกระดับการศึกษา มักจะมีความวิตกกังวล มีความท้อแท้หรือบางรายอาจถึงกับเกิดความเบื่อหน่ายก็ได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้มีใช้เป็นเพราะผู้เรียนมองไม่เห็นประโยชน์จากการเรียน หากแต่เป็นเพราะสาเหตุอื่นซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะกลุ่มของผู้เรียน วัย ความสนใจ วิธีการสอน ตลอดจนตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนต่าง ๆ และหากจะพิจารณาถึงมูลเหตุแห่งปัญหาควบคู่ไปกับประโยชน์ทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ก็พอจะลงความเห็นได้ว่าเรามีความจำเป็นจะต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนภาษา ที่จำเป็นก็เพราะสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ภาษาเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม ดังนั้น การเรียนภาษาบางครั้งก็ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากความหมายของสิ่งที่พูดหรือเขียนนั้นอยู่ในใจของผู้พูดและผู้เขียนเอง ส่วนผู้ฟังกับผู้อ่านก็พยายามให้ความหมายแก่สิ่งที่ได้ยินได้ฟังหรือได้อ่านอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการให้

ความหมายนั้นก็จะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ สติปัญญา และองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนั้นลำพังการสอนด้วยวิธีธรรมดา ๆ ย่อมจะไม่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพราะผู้สอนมักจะใช้สิ่งที่เป็นนามธรรมมาอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยกัน หรือหากจะกล่าวให้ชัดเจนขึ้นก็คือเมื่อผู้สอนอธิบายการฟัง การเขียน การอ่าน หรือการพูด ด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่นั่นเอง Edgar Dale³ ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่าโดยปกติคนเราจะเรียนจากสิ่งที่เห็นรูปธรรมได้ง่ายกว่าการที่เรียนจากสิ่งที่เห็นนามธรรม และได้วาดภาพกรวยแห่งประสบการณ์ (The Cone Experience) แสดงการเปรียบเทียบให้เห็นว่าผู้ที่เรียนจากสิ่งที่เห็นรูปธรรม จะมีประสบการณ์ มากกว่าผู้ที่เรียนจากสิ่งที่เห็นนามธรรมและจากกรวยแห่งประสบการณ์นี้ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสัญลักษณ์ทางภาษา (verbal symbol) เป็นสิ่งที่เห็นนามธรรมมากที่สุด และหากจะวิเคราะห์สื่อที่มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ได้ก็จะสามารถแบ่งสื่อเหล่านี้ออกได้เป็นสามระดับคือ ระดับที่เป็นประสบการณ์ตรง ระดับ “iconic” ซึ่งเป็นระดับที่ถัดจากการใช้ประสบการณ์จากภาพ และระดับสุดท้ายคือระดับที่เรียกว่า “symbolic” ซึ่งเป็นระดับของประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากที่สุด ดังนั้นความจำเป็นประการแรกในการที่ต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสอนภาษา จึงเป็นการที่เราต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนสิ่งที่เห็นนามธรรมโดยอาศัยสิ่งที่เห็นรูปธรรม หรือสิ่งที่เห็นนามธรรมน้อยกว่าการพูด การอธิบายด้วยวาจา และแน่นอนที่สุดเทคโนโลยีทางการศึกษาก็สามารถช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนสิ่งที่เห็นนามธรรมโดยอาศัยสิ่งที่เห็นรูปธรรม

ตัวอย่างง่าย ๆ ของการสอนสิ่งที่เห็นนามธรรมโดยสื่อที่เป็นนามธรรมก็คือหากผู้สอนต้องการจะสอนศัพท์คำว่า “red” โดยการอธิบาย ไม่ว่าจะทางการพูดหรือการเขียนโดยอาศัยความหมายจากพจนานุกรมของ A.S. Hornby และคณะ⁴ ซึ่งให้ความหมายไว้ว่า “of the colour of fresh blood rubies, human lips, the post office pillar boxes in Gt. Britain, to shades varying from crimson to.....” ซึ่งกว่าที่ผู้เรียนจะเข้าใจความหมายของคำว่า red ก็คงเสียเวลา

³ Edgar Dale, *Audiovisual Methods in Teaching* (3rd ed.), New York : The Dryden Press, 1969. p. 107.

⁴ A.S. Hornby, E.V. Gatenby, and Wekefield, *The Advanced Learner's Dictionary of Current English* (2nd ed.), The English Language Book Society and Oxford University press, 1969. p. 818.

นานพอสมควร และความเข้าใจของผู้เรียนแต่ละคนก็อาจแตกต่างกันไป เช่น หากเราพิจารณาตามความหมายที่ยกมานี้ทีละตอน ๆ เราก็คงจะเห็นได้ว่าสีแดงจากความหมายนี้คงมีสีแปลก ๆ กันไปที่เดียว ในทางตรงกันข้ามหากผู้สอนเพียงแต่นำสีแดงมาใช้ให้ผู้เรียนดูจริงๆ การเรียนการสอนก็จะง่ายขึ้น ทักษะคติต่อการเรียนภาษาของผู้เรียนก็อาจพลอยดีขึ้นไปด้วยเช่นกัน

2. ภาษากับวัฒนธรรม ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาจึงมีส่วนสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด หากผู้เรียนขาดความรู้ในเรื่องเหล่านี้ก็ย่อมจะไม่สามารถจะเข้าใจในสิ่งที่อ่าน หรือสิ่งที่ผู้อื่นพูดได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของเรื่องนี้จะเห็นได้จากการชมภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์หรือตามโรงภาพยนตร์ก็ตาม บางครั้งเราจะสังเกตเห็นว่าฝรั่งที่นั่งใกล้ ๆ เราเขาฟังข้อความที่ผู้แสดงพูดแล้วเขาก็หัวเราะ ส่วนเรารู้สึกเฉย ๆ แต่บางตอนเราก็เป็นฝ่ายเข้าใจเองขณะที่ฝรั่งเขาไม่รู้สักทำอะไรปัญหาที่คือทำอย่างไรเราจึงจะเข้าใจความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่เราศึกษาจนเราสามารถที่จะนำเอาความรู้นั้นเข้ามาช่วยให้เราสามารถเรียนรู้ภาษานั้น ๆ ได้ดีขึ้น สิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนควรทำก็คือ ผู้สอนจะต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปของเจ้าของภาษากว้างขวางขึ้น เพื่อผู้เรียนจะได้นำความรู้และการเรียนรู้ในเรื่องเหล่านี้มาช่วยในการเรียนภาษา และเมื่อหันมาพิจารณาขีดความสามารถของเทคโนโลยีทางการศึกษา ก็จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสามารถช่วยในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดีเพราะเทคโนโลยีสามารถช่วยส่งเสริมและเพิ่มเติมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ ตัวอย่างเช่นปัจจุบันนี้ในการเรียนการสอนภาษานั้น เรามุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาการเรียนรู้ไปใช้ในการสื่อความหมายจริง ๆ เรามุ่งสอนภาษาตาม “notions” หรือ “functions” ต่าง ๆ เช่นอาจสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะแนะนำ (introducing) ได้ ขอร้องหรือให้वान (requesting) ได้ ดังนั้นในกระบวนการเรียนการสอนเราก็จะไม่สอนเพียงให้ผู้เรียนรู้จากรูปประโยคที่จะต้องใช้เพื่อจุดมุ่งหมายต่าง ๆ นั้นได้เท่านั้น และในขณะเดียวกันก็จะไม่สอนเพียงให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงคำต่าง ๆ ได้เท่านั้น แต่เราจะต้องพยายามหาวิธีที่จะให้ผู้เรียนทราบด้วยว่าเมื่อผู้พูดจะพูดอะไรออกไปนั้น เขาควรจะคำนึงด้วยว่า เขาพูดอยู่กับใคร ขนบธรรมเนียมและประเพณีในการสื่อความหมายเพื่อจุดประสงค์นั้นเป็นอย่างไร

3. การเรียนภาษากับทักษะทางภาษา เมื่อพูดถึงการเรียนการสอนภาษา คนเป็นจำนวนมากที่เดียวที่มักจะนึกถึงทักษะสำคัญสี่ประการที่จะต้องมีการเรียนการสอน ทักษะสี่ประการนี้คือ Listening, Speaking, Reading และ Writing และเราก็มักจะพบเห็นอยู่เสมอว่าผู้ที่จัดโปรแกรมการเรียนภาษา มักจะจัดชั่วโมงสอนทักษะทั้งสี่ประการนี้แยกจากกันเสมือนว่าทักษะทั้งสี่ประการนี้ต่างมีความเป็นอิสระในตัวเอง แต่แท้ที่จริงทักษะทั้งสี่ประการนี้ต่างก็มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด การเรียนรู้ทักษะหนึ่งสามารถที่จะส่งผลไปถึงการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ได้ เช่นเราสามารถนำความรู้จากทักษะการเขียนไปช่วยการอ่านได้ หรืออาจนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการฟังได้ เป็นต้น ความจำเป็นของผู้สอนก็คือผู้สอนจะต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทั้งสี่ประการนี้ จนสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทักษะหนึ่งไปใช้กับทักษะอื่น ๆ ได้ สิ่งที่จะเป็นตัวเชื่อมหรือสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นความเกี่ยวพันระหว่างทักษะต่าง ๆ ก็คงจะไม่พ้นการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ตัวอย่างในเรื่องนี้ก็เช่นการใช้แผ่นใส (transparencies) ในการสอนการอ่าน ผู้สอนสามารถที่จะชี้ให้ผู้เรียนเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเมื่อเขาทราบว่าในการเขียนข้อความระดับย่อหน้า (paragraph) นั้น โดยปกติก็จะมี topic sentence, developing sentences และในตอนท้ายอาจมี summary หรือ conclusion การใช้แผ่นใสอีกแผ่นหนึ่ง (overlay) วางบนแผ่นใสอันแรก อาจช่วยให้ผู้เรียนเห็นลักษณะของการเขียนได้ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งขณะอ่านก็จะสามารถคาดคะเนล่วงหน้าได้ว่าเมื่ออ่านพบข้อความชนิดนี้แล้ว ต่อไปจะมีข้อความชนิดใดตามมา ซึ่งความสามารถเช่นนี้ย่อมช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านได้เป็นอย่างดี

4. การเรียนภาษากับการใช้ภาษา ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เรามีความจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนภาษา ทั้งนี้ก็เพราะในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับสภาพที่แท้จริงในการใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้แสดงออกซึ่งกิจกรรมทางภาษาตามที่ได้เรียนในห้องเรียน นอกจากนี้ไม่ว่าการเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ Listening หรือ Speaking ก็ตาม หากบังเอิญผู้สอนเองก็ยังมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาต่างประเทศไม่มากนัก ผู้เรียนก็มักจะยิ่งห่างจากสภาพความเป็นจริงของการใช้ภาษาต่างประเทศมากขึ้นผลก็คือเมื่อมีโอกาสใช้ภาษาเข้าจริงๆ ก็จะมีปรากฏว่าผู้เรียนมักไม่ใคร่กล้าพูด และแม้ในการฟังก็ฟังไม่เข้าใจหรือฟังไม่ทันเมื่อเวลาเจ้าของภาษาพูด ปัญหานี้อาจแยกได้เป็นสองประเด็น คือปัญหา

ในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้สอนเอง และปัญหาส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้เขียนมั่นใจว่าเทคโนโลยีสามารถช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้สอนเอง หากต้องการฝึกฝนเพิ่มเติม หรือแม้จะเป็นการเตรียมตัวก่อนสอนก็ตาม เทปบันทึกเสียง วิทยุภาคภาษาต่างประเทศ หรือการชมภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม ก็สามารถช่วยท่านได้มากที่สุดทีเดียว สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนนั้น ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการฟัง การพูดได้ โดยอาศัยทั้งเทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ประกอบเสียง หรืออาจจัดกิจกรรมที่สามารถดึงเจ้าของภาษามาร่วมด้วยก็ได้

5. การเรียนภาษากับแรงจูงใจ ภาษามีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแรงจูงใจ (motivation) William Francis Mackey⁵ กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจกับการเรียนภาษาไว้ว่าแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด และจะเรียนรู้เมื่อใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเขาต้องการจะเรียนอะไร และมีความต้องการมากน้อยเพียงใด และสิ่งที่จะเรียนจะมีประโยชน์ต่อเขามากน้อยเพียงใด เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจที่ดีและมากพอ เขาก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ความหวังที่จะประสบผลสำเร็จก็จะเป็นแรงจูงใจที่ดีมากกว่าความกลัวที่จะต้องพบกับความล้มเหลว ดังนั้นในการสอนภาษาผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน วิธีการที่จะช่วยทำให้เกิดแรงจูงใจที่ดีมีด้วยกันหลายวิธี เช่นการใช้กิจกรรมหลาย ๆ อย่าง การใช้รูปภาพ สไลด์ หรือแม้กระทั่งการใช้เพลง การใช้เกมส์ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ลึกก็จะเห็นได้ว่าการดำเนินการสอนโดยอาศัยวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ก็เป็นการทำเทคโนโลยีมาช่วยในการสอนนั่นเอง Cecil I. Garrison⁶ ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าเราสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้โดยอาศัยการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าบรรดาอุปกรณ์ทั้งหลายนั้น มิใช่จะมีประโยชน์เพียงช่วยกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากเรียนเท่านั้น แต่อุปกรณ์ทั้งหลายยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

⁵ William Francis Mackey, *Language Teaching Analysis*, Indiana : Indiana University Press, 1967. p. 125.

⁶ Cecil I. Garrison, *1001 Medias for Teachers*, California : The McCutchan Publishing Corporation, 1970. p. 1.

6. ภาษากับความยากง่ายของสิ่งที่เรียน องค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาก็คือความยากง่ายของสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียน เช่น ในการอ่านหากเนื้อหาที่อ่านสลับซับซ้อนมากการอ่านก็ยากขึ้น ในการฟังก็เช่นกัน หากเรื่องที่ฟังอยู่นั้นยุ่งยากมาก ความเข้าใจในการฟังก็จะพลอยลดลงไปด้วย และยังเมื่อเป็นการพูดหรือการเขียนด้วยแล้ว หากเรื่องที่จะสื่อความหมายสลับซับซ้อนการพูดหรือการเขียนก็ย่อมจะกระทำได้ยากขึ้น ดังนั้น ในการสอนภาษาผู้สอนจะต้องรู้จักการวางแผนการสอนให้เหมาะสม ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกเรื่องที่จะนำมาสอนให้พอเหมาะกับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน แต่บ่อยครั้งที่ผู้สอนจะพบว่าเรื่องที่จะนำมาสอนนั้นเข้าใจยาก แม้ผู้สอนจะพยายามอธิบายแต่ก็ดูเหมือนว่ายิ่งอธิบายมากก็ยิ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนมากขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเรื่องบางเรื่องอาจต้องอธิบายโดยใช้แผนผังหรือใช้รูปภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการกระทำต่าง ๆ ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจึงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่สลับซับซ้อนได้ง่ายขึ้น

7. ภาษากับการทดสอบ การทดสอบนับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน เพราะเราสามารถนำผลของการทดสอบไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น อาจนำไปปรับปรุงวิธีการสอนไปช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังมีความบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ และไปเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ในการวัดผลการเรียนภาษา โดยเฉพาะการวัดความสามารถในทักษะต่าง ๆ J.B. Heaton⁷ กล่าวว่าไว้ว่าแบบทดสอบที่ดีจะต้องสามารถวัดได้ตรงจุดมุ่งหมาย เชื่อถือได้ ใช้ได้ง่าย และบางครั้งก็ต้องสามารถบอกความแตกต่างระหว่างผู้เข้าทดสอบได้อย่างชัดเจน วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการทดสอบได้เป็นอย่างดีก็คือการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทดสอบ เช่น ในการทดสอบการฟังเราอาจจำเป็นต้องใช้ทั้งเทปบันทึกเสียงและรูปภาพประกอบกัน ในการทดสอบการพูดหรือการเขียนเราอาจจำเป็นต้องใช้รูปภาพ เทปโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ มาใช้ในการสอบ เช่น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเล่าเรื่องจากภาพ สรุปเหตุการณ์สำคัญจากภาพยนตร์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้แสดงหรืออาจให้ผู้เรียนบรรยายสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เขาได้ชมจากเทปโทรทัศน์ก็ได้

⁷ J.B. Heaton, *Writing English Language Tests*, Hong Kong : Longman, 1976. p. 153-160.

การทดสอบโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์และวิธีการทางเทคโนโลยี นอกจากจะช่วยให้เราสามารถสร้างแบบสอบได้ง่าย สะดวก และตรงจุดมุ่งหมายแล้ว การทดสอบด้วยวิธีนี้ยังช่วยให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เข้าทดสอบทุกคนอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ ก็เช่นการทดสอบความสามารถในการเขียนบรรยายเหตุการณ์สั้น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง หากผู้สอนเพียงสั่งให้ผู้เข้าทดสอบลองสมมติว่าตัวเขาเป็นผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย การทดสอบเช่นนี้จะไม่เป็นธรรมและไม่ตรงกับจุดประสงค์ ทั้งนี้เพราะเราต้องการวัด “ความสามารถในการบรรยาย” มิใช่ต้องการวัด “จินตนาการ” หรือการสมมติเรื่องราวต่าง ๆ หากผู้เข้าทดสอบคนใดเคยมีหรือเคยพบเห็นเหตุการณ์อย่างนั้นมาก่อน ก็ย่อมจะได้เปรียบผู้ที่ไม่เคยมีหรือเคยเห็นเหตุการณ์นั้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากผู้สอนบันทึกเทปโทรทัศน์เหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งจากภาพยนตร์ แล้วนำมาให้ผู้เข้าทดสอบดูพร้อม ๆ กัน บรรยายเหตุการณ์ที่ทุกคนได้เห็นเหมือนกัน คราวนี้ผู้เขียนก็มั่นใจว่าเราจะสามารถวัดความสามารถในการ “บรรยาย” ได้อย่างยุติธรรมมากขึ้น

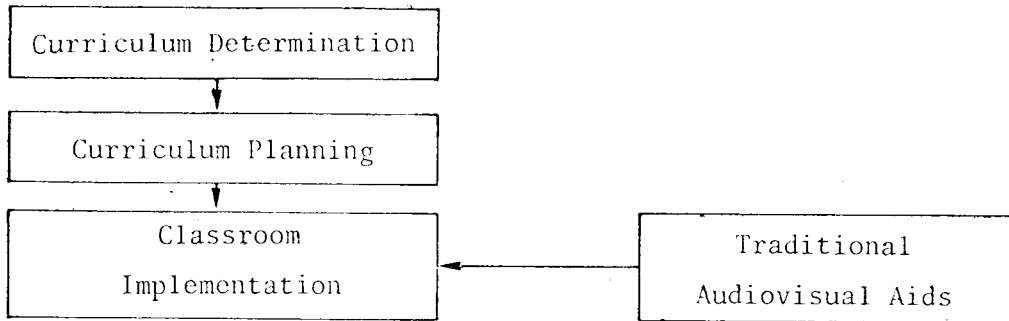
วิธีนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยในการสอนภาษา

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษาเป็นสิ่งที่เราต้องศึกษา เพราะหากไม่ศึกษาเราอาจใช้สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่คุ้มกับสิ่งที่เราได้ลงทุนไป ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะวิธีนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้พอเป็นสังเขป ดังนี้

1. การเข้ามาสู่กระบวนการเรียนการสอนของนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน สิ่งที่เราควรทราบอย่างยิ่งก่อนที่จะใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีก็คือ เรากำลังจะทำอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทต่อสิ่งที่เรากำลังจะทำ ณ จุดใด

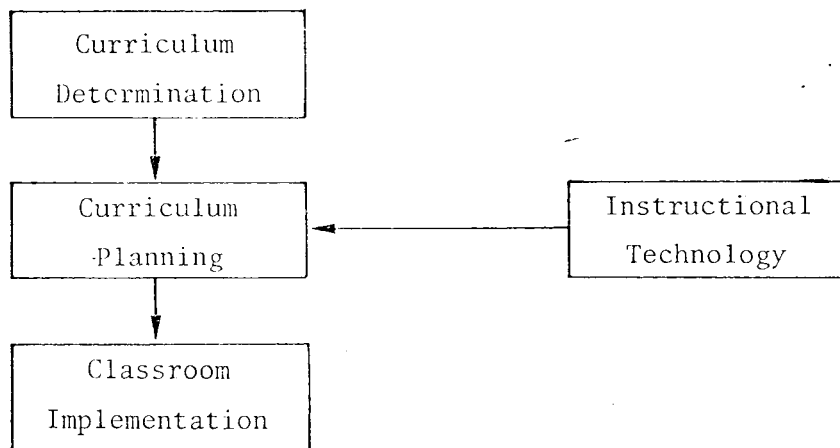
ในอดีตคนส่วนใหญ่มองเห็นเทคโนโลยีในฐานะที่เป็นเพียง “อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา” (audiovisual aids) ดังนั้นเทคโนโลยีในสมัยนั้นจึงมีบทบาทเพียงในระดับการเรียนการสอนในห้องเรียน (classroom implementation) ดังรายละเอียดในรูปที่ 1⁸ ซึ่งทั้งนี้ก็ย่อมหมายความว่าแนวความคิดในการนำเทคโนโลยีมาใช้จะจำกัดอยู่ในวงแคบ และผู้ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ก็จะคิดเพียงว่าจะสอนอะไรและจะใช้อุปกรณ์อะไร เท่านั้น

⁸ Robert Heinich, *Technology and the Management of Instruction: Monograph No. 4*, Washington D.C.: Association for Educational Communications and Technology, 1970. p. 117.

รูปที่ 1 The Entry of Traditional Audiovisual Aids into the Instructional Process.

ในปัจจุบันแนวความคิดนี้ได้เปลี่ยนไปมากทีเดียว เทคโนโลยีได้รับการยอมรับมากขึ้น และการมองเทคโนโลยีก็เปลี่ยนไป จากเดิมซึ่งเป็นเพียงอุปกรณ์การสอนที่ใช้เฉพาะเพียงในห้องเรียน ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในระดับที่สูงขึ้น กล่าวคือเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในระดับการวางแผนหรือในระดับการวางหลักสูตร ดังรายละเอียดที่แสดงในภาพที่ 2 ต่อไปนี้

รูปที่ 2⁹ The Entry of Instructional Technology into the Instructional Process

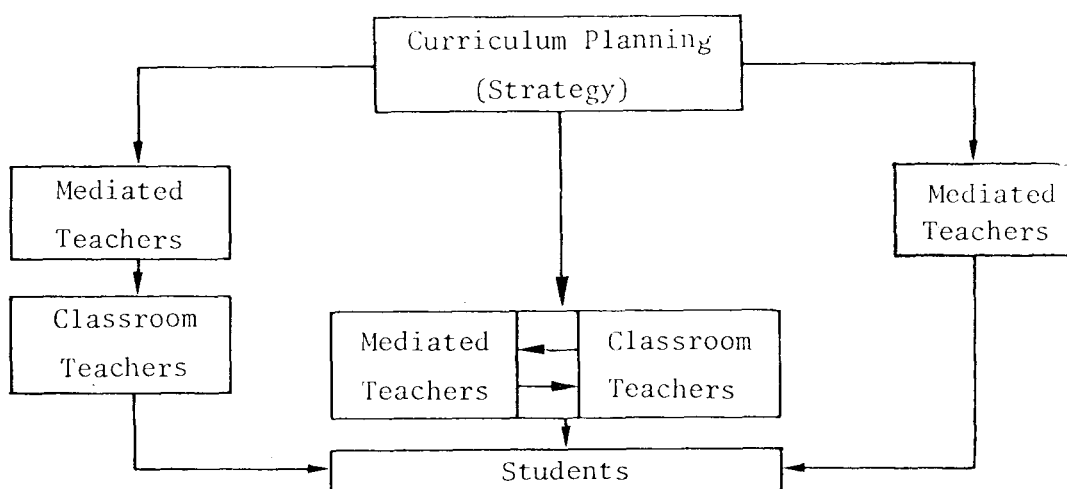
รูปที่ 2 นี้แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษานั้นเป็นไปได้ตั้งแต่ในระดับการวางแผนและการกำหนดหลักสูตร ตัวอย่างง่าย ๆ ในเรื่องนี้ก็เช่น การที่ผู้นำเทคโนโลยีมาใช้คิดว่าเมื่อจะมีการเรียนการสอนภาษากันแล้วควรจะจัดการเรียนการสอนแบบใด เช่นจะให้

⁹ Robert Heinich, *Technology and the Management of Instruction: Monograph No. 4*, p. 125.

ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองทั้งหมด หรือเรียนด้วยตนเองแต่มี tutorial session หรือผู้สอนจะลงมือสอนด้วยตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะวิธีการจัดระบบการสอนแต่ละแบบย่อมมีผลแตกต่างกัน ดังนั้นในขั้นการวางแผน ผู้กำหนดแผนจะต้องพิจารณาให้รอบคอบเช่นกัน ถึงขั้นนี้ บางท่านอาจสงสัยก็ได้ว่าจากตัวอย่างที่กล่าวมานั้นอะไรคือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการกำหนดหลักสูตร คำตอบก็คือ “วิธีการ” ที่นำมาใช้ในการวางหลักสูตรนั่นเองที่เป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง เพราะเทคโนโลยีมิได้หมายถึงเฉพาะบรรดาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาได้อีกด้วย

ดังนั้น ในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษานั้นเราจำเป็นต้องคำนึงถึงจุดที่เราจะนำสิ่งเหล่านี้เข้ามาสู่กระบวนการเรียนการสอน เพราะหากไม่พิจารณาเรื่องนี้ให้รอบคอบก็ย่อมจะทำให้เราไม่สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกัน การที่ไม่พิจารณาและวางแผนให้ดีก็จะเป็นการสกัดกั้นโอกาสที่จะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอีกด้วย

2. รูปแบบในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ อีกสิ่งหนึ่งที่ควรทราบเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาก็คือ “รูปแบบ” (model) หรือ “โครงหุ่น” ในการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ รูปแบบหลัก¹⁰ น่าจะมีลักษณะดังนี้

รูปที่ 3

¹⁰ ดัดแปลงจากรูปแบบที่เสนอโดย Robert Heinich ใน *Technology and Management of Instruction*, p. 147.

รูปที่ 3 นี้แสดงให้เห็นว่าในการตัดสินใจนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น เราอาจทำได้ 3 วิธีใหญ่ ๆ ด้านซ้ายสุดของรูปเป็นวิธีแรก วิธีนี้ผู้สอนจะมีบทบาทสูงสุด ผู้สอนสามารถเลือกว่าจะใช้สื่อการเรียนต่าง ๆ หรือไม่ และหากจะใช้มากน้อยเพียงใด แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือผู้สอนจะเป็นผู้ทำการสอนโดยตรง และมีบทบาทเต็มที่ ข้อดีของการสอนแบบนี้ก็คือ ผู้สอนมีอิสระในการเลือกวิธีสอน เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกสื่อการเรียนรู้อยู่ได้เอง

ด้านขวาสุดของรูปเป็นวิธีที่สอง วิธีนี้ผู้สอนจะทำการสอนโดยผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นสอนโดยผ่านทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ หรืออาจสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นแกนนำ โดยที่ครูอาจไม่มีบทบาทในการเรียนการสอนมากนัก หรือ “ผู้สอน” อาจมีใช้ครูอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ก็ได้ แต่อาจเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ บทเรียนสำเร็จรูป ภาพยนตร์ สไลด์-เทป หรือโทรทัศน์ก็ได้ ข้อดีของการสอนด้วยวิธีนี้ก็คือผู้สอนจริง ๆ จะมีเวลาที่จะคิดค้นวิธีการสอนต่าง ๆ มีเวลาเตรียมการสอน หรือมีเวลาทำงานวิจัยมากขึ้น และส่วนใหญ่บทเรียนที่ใช้ในการสอนก็มักจะได้รับเตรียมมาเป็นอย่างดี และบางครั้งก็ได้รับการวิจัยและแก้ไขมาเป็นอย่างดี แต่ข้อเสียที่สำคัญก็คือผู้สอนกับผู้เรียนขาดความใกล้ชิด การซักถามปัญหาต่าง ๆ ไม่สะดวกเท่าที่ควร หรืออาจซักถามไม่ได้เลย เช่นในกรณีการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการสอนด้วยวิธีนี้ก็คือผู้สอนมักจะมีความรู้สึกว่าบทบาทในการสอนของตนลดน้อยลงไปมาก จนขาดกำลังใจในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมแบบไทย ๆ ของเรานั้นผู้เขียนเชื่อว่ายังมีผู้สอนอีกเป็นจำนวนมากที่เดี๋ยวนี้ยังต้องการให้มีความสัมพันธ์แบบ “ครูกับศิษย์” ดังนั้นแม้การสอนด้วยวิธีนี้จะให้ผลดีแต่ก็คงจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าจะนำมาใช้กับการสอนระดับใด ลักษณะการสอนแบบใด เพราะถ้าเป็นการสอนอย่างเช่นการสอนในโครงการการศึกษาต่อเนื่อง การสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ ๆ (large group instruction) หรือการสอนใด ๆ ก็ได้ที่มีใช้การเรียนการสอนชนิดที่ต้องเข้าห้องเรียนที่มีครูมีศิษย์นั้น การสอนลักษณะนี้อาจจะเหมาะสม ผู้เขียนมีความเชื่อว่าวิธีนี้จะใช้ได้ผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อการจัดระบบการเรียนการสอนจะเป็นไปในลักษณะที่มีใช้การเรียนการสอนในห้องเรียน (traditional classroom) นอกจากนี้การสอนด้วยวิธีผ่านสื่อการเรียนรู้อาจจะช่วยผู้บริหารแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนผู้สอนที่มีความสามารถสูง ๆ ได้ ตัวอย่างง่าย ๆ ในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนผู้สอน เช่นการเชิญผู้เชี่ยวชาญ

หรือผู้ชำนาญการสอนภาษาในแต่ละเรื่องมาให้ความรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนถนัดที่สุด แล้วบันทึกเป็นเทป โทรทัศน์ หรือเทปเสียง หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม แล้วนำสิ่งที่ได้บันทึกไว้มานำใช้สอนใน บางโอกาส ผู้เขียนยังมีความเชื่ออีกว่า ผู้ที่รู้แจ้งจริงๆ ในแต่ละเรื่องนั้น สามารถที่จะพูดในสิ่งที่ เข้าใจได้ยากให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายๆ ได้อีกด้วย และในขณะเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านย่อมมี วิธีพูดหรือวิธีถ่ายทอดความรู้แตกต่างกันไป ดังนั้น หน่วยงานที่ผลิตบทเรียนด้วยวิธีนี้ก็อาจผลิต บทเรียนเรื่องเดียวกันแต่มีผู้ให้ความรู้ที่แตกต่างกันหลายๆ ชุดก็ได้

ผู้เขียนใคร่ขอย้อนกลับไปที่รูปที่ 3 อีกครั้ง ขอให้ท่านดูตรงกลางของรูป ส่วนกลาง นี้เป็นวิธีที่สามที่เราจะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษา วิธีนี้เป็นการประนี ประนอมระหว่างวิธีแรกกับวิธีที่สอง วิธีการก็คือผู้บริหาร ผู้ผลิตเอกสารการสอน และผู้จัด ระบบการสอน จะต้องมาวางแผนร่วมกันว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคืออะไร สิ่งที่คุณเรียนจะต้อง เรียนรู้ตามหลักสูตรมีอะไรบ้าง ระบุออกมาให้ชัดเจน จากนั้นก็มาพิจารณาอีกว่าในบรรดาสิ่งที่ เราต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น สิ่งใดจะให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้ สิ่งใดที่จำ เป็นต้องใช้ผู้สอนจริงๆ สำหรับสิ่งที่จะให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองนั้นก็ควรมาพิจารณาอีกคร่าวๆ ว่าจะ ให้ผู้เรียนเรียนจากสื่อการสอนใด เช่นจะใช้บทเรียนสำเร็จรูปหรือจะใช้สื่อผสม (multimedia) หรือจะใช้สิ่งอื่นๆ เมื่อพิจารณารอบคอบแล้วก็ต้องจัดระบบการเรียนการสอนให้ถูกต้อง ประชา- สัมพันธ์ให้ผู้สอนและผู้เรียนทราบให้ถูกต้องและชัดเจนจะได้ไม่เกิดความสับสน และผู้สอนก็จะ ได้ทราบบทบาทของตนตั้งแต่ต้น ความรู้สึกไม่ดีต่างๆ ดังเช่นที่ประสบในวิธีสอนแบบที่สองก็อาจ จะน้อยลงอีกด้วย วิธีนี้เป็นวิธีการที่ไม่มี “ผู้สอน” ฝ่ายใด (mediated teachers และ classroom teachers) มีบทบาทเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง วิธีแรกนั้นผู้สอนอาจไม่นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมา ใช้เลยก็ได้ ส่วนวิธีที่สองนั้นผู้เรียนอาจเรียนรู้โดยไม่มีผู้สอนอย่างเว้าๆ ท่านๆ ก็ได้แต่สำหรับวิธีที่ สามนี้ “ผู้สอน” ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีบทบาทเป็นของตนเอง และบทบาทนั้นก็ได้รับการวางแผนและ ประชาสัมพันธ์มาเป็นอย่างดีดังนั้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ตามแบบที่สามนี้จึงน่าจะเป็น วิธีการที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

3. การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียน ผู้เขียนได้กล่าวถึงการนำ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาในระดับการวางแผน และได้กล่าวถึงรูปแบบ การนำมาใช้พอเป็นสังเขปมาแล้ว แต่เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าผู้สอนภาษาส่วนใหญ่อาจมิได้

เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางแผน ส่วนที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงคงจะเป็นการสอนในห้องเรียนมากกว่า ดังนั้นในส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะเป็นเรื่องของการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในระดับห้องเรียน ผู้เขียนใคร่ขอเริ่มต้นตรงที่ว่าเรามีแบบเรียนเรียบร้อยแล้ว ซึ่งแบบเรียนนี้อาจเป็นแบบเรียนที่ท่านมีโอกาสเลือกเอง หรืออาจเป็นแบบเรียนที่ท่านถูกกำหนดให้ใช้ก็ได้ จะขอเริ่มในประเด็นที่ว่าเราจะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนได้อย่างไร และจะเสนอตัวอย่างการใช้สิ่งเหล่านี้พอเป็นแนวทาง

วิธีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในระดับห้องเรียนอาจทำได้ดังนี้

1) ศึกษาจุดมุ่งหมาย ศึกษาหลักสูตร และศึกษาแบบเรียนของรายวิชา แล้วพิจารณาว่าสมควรจะเพิ่มเติมประสบการณ์หรือความรู้ในส่วนใดจากที่มีอยู่แล้วในแบบเรียน หรือควรจะเน้นเรื่องใดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สมเจตนาของหลักสูตร การศึกษาในขั้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาโดยทั่วไปของแบบเรียนมิใช่เป็นการศึกษาเนื้อหาของแบบเรียนโดยละเอียด

2) ศึกษาเนื้อหาและวิธีเสนอเนื้อหาของแบบเรียนโดยละเอียดโดยมุ่งศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่นด้านความยากง่าย ด้านโครงสร้างทางภาษา ด้านศัพท์ ด้านวัฒนธรรม แล้วจดบันทึกให้ละเอียดว่าเรื่องใดตอนใดมีความยากง่ายปานใด เพื่อที่จะได้เตรียมการแก้ไขเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ถูกต้องและรวดเร็ว การจดบันทึกควรทำให้ละเอียดถึงขั้นที่ว่าหน้าใดบรรทัดใด ของเรื่องใดสมควรได้รับการขยายความหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม หรือทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม

3) ศึกษาลักษณะพื้นความรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาโดยทั่วไปของผู้เรียนตามกลุ่มหรือตามคณะวิชาที่จะทำการสอน ทั้งนี้ก็เพราะผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ภาษานั้นสามารถศึกษาได้จากผลการเรียนของผู้เรียนในรุ่นก่อนๆ ถ้าสามารถศึกษาย้อนหลังได้หลาย ๆ ปีก็จะช่วยทำให้เรามองเห็นภาพของผู้เรียนที่เราจะต้องสอนได้ชัดเจนขึ้น ผลจากความรู้นี้จะช่วยให้สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4) นำผลจากการศึกษาในข้อ 1) ถึง 3) มาประมวลเข้าด้วยกันแล้วเขียนรายการที่จะต้องสอนเพิ่มเติม ขยาย ดัดแปลงทำใหม่ และเรื่องที่สามารถกำหนดให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง จากนั้นจึงเลือกวิธีการ (mode) ที่จะสอน เช่นบางเรื่องอาจต้องทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม บางเรื่องอาจต้องทำคำอธิบายเพิ่มเติม บางเรื่องอาจต้องหยิบยกมาสอนเป็นพิเศษ บางเรื่องอาจต้องใช้ภาพนิ่ง

ภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์ หรืออาจต้องเชิญวิทยากรพิเศษ หรือบางเรื่องอาจให้ผู้เรียนเขียนรายงานประกอบ บางเรื่องอาจนำมาแยกเป็น “รายวิชาย่อย” (mini course) ให้ผู้เรียนศึกษาเองก็ได้ เช่นการสอนในบางรายวิชาเราไม่จำเป็นต้องสอนไวยากรณ์เรื่องอนุประโยค (clause) อีกรื้อแล้ว แต่หากเราพิจารณาเห็นว่าเรื่องนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลถึงการเรียนการสอน เราอาจนำเรื่องนั้นมาทำเป็น “รายวิชาย่อย” ที่ผู้เรียนต้องศึกษาและต้องผ่านการทดสอบ รายวิชาย่อยนี้อาจทำได้หลายแบบเช่นการทำบทเรียนสำเร็จรูป (programme text) และบทเรียนสำเร็จรูปนั้นก็อาจมีหน้าตาต่างๆ กันได้ เช่นอาจเป็นหนังสือเล็กๆ โดยใช้กระดาษอัดสำเนาแบบสั้น หรือแบบยาว แต่ตัดครึ่ง หรืออาจทำเป็นสไลด์หรือฟิล์มสตริปก็ได้ สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาในขั้นนี้ก็คือเราต้องศึกษาถึงความสะดวก ความเป็นไปได้ เวลา งบประมาณ และนโยบายของสถานศึกษา หรือหน่วยงานของเราให้เข้าใจเสียก่อน มิฉะนั้น สิ่งที่เราได้ทุ่มเทไปอาจไม่คุ้มค่าก็ได้

5) การศึกษาความรู้พื้นฐานและการศึกษาประโยชน์ของอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ จะช่วยให้ท่านสามารถจัดแปลง และคิดค้นวิธีการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ได้มากขึ้น เช่น การที่ทราบว่าคุณภาพภาพข้ามศีรษะ (overhead projector) ช่วยในการสอนภาษาได้อย่างไรบ้าง ก็ย่อมจะช่วยให้เราสามารถหาประโยชน์จากอุปกรณ์ชนิดนี้มากขึ้น ปัญหาในขั้นนี้ก็คือผู้สอนเป็นจำนวนมากอาจไม่คุ้นกับการใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ และอาจไม่มีเวลาที่จะศึกษาก็ได้ ผู้เขียนเชื่อว่าหากเราไม่ศึกษา เราก็คงไม่รู้จักและไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ได้ ดังนั้นทางที่ดีเราควรหันมาเริ่มต้นศึกษา วิธีการสอนตลอดจนอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการสอนภาษา เป็นสิ่งที่น่ารู้ น่าลอง และลองไปแล้วก็ไม่น่าที่จะเกิดผลเสียตามมาแต่อย่างใด ข้อสำคัญก็คือ ท่านจะใช้สิ่งใด ท่านควรทำความรู้จักกับสิ่งนั้นให้เพียงพอเสียก่อนเสมอ

6) ตัวอย่างการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนมีดังนี้

การใช้สไลด์ — เช่นการใช้สไลด์ประกอบการสอนพูดหรือสอนเขียน วิธีการทำได้ง่ายๆ เช่น การเตรียมสไลด์เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ฉายภาพเหล่านี้ให้ผู้เรียนดู แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น จำนวนของภาพขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียนเป็นสำคัญ และภาพที่นำมาฉายจะต้องมีเนื้อหาชัดเจน

– การใช้สไลด์ในการสอนอ่าน ในกรณีที่เราต้องการฝึกด้านความรวดเร็วในการอ่าน เราอาจใช้สไลด์โดยเฉพาะสไลด์ที่ผลิตจากฟิล์มขาวดำชนิดสีตัดกันจัด (High Contrast) มาใช้ในการสอนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ก็เพราะตัวอักษรที่ปรากฏบนจอจะคมและชัดเจนเสมอกันทั่วทั้งจอ ผู้สอนสามารถควบคุมเวลาอ่านของผู้เรียนได้แน่นอน วิธีการผลิตสไลด์ก็ไม่ยุ่งยากนัก ผู้สอนเพียงพิมพ์เรื่องที่ต้องการสอนบนกระดาษขาวแล้วนำไปถ่ายทำต่อไปเท่านั้น

– การใช้สไลด์ในการสอนฟัง วิธีหนึ่งที่ทำให้ง่ายๆ ได้แก่การเตรียมภาพประกอบเรื่องให้ผู้เรียนจะต้องฟัง แล้วฉายพร้อมไปกับการเปิดเทปบันทึกเสียงในห้องปฏิบัติการภาษา หรืออาจใช้ สไลด์-เทป ซึ่งภาพจากสไลด์จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามที่ถูกจัดไว้ก็ได้

การใช้แผ่นใส (overhead transparency) การใช้แผ่นใสคล้ายคลึงกับการใช้สไลด์ ความแตกต่างที่สำคัญ ก็คือการใช้สไลด์นั้นผู้สอนควบคุมภาพที่ปรากฏบนจอได้ยากกว่าการใช้แผ่นใส เพราะในการใช้แผ่นใสนั้นเราอาจปิด บัง หรือทำให้ภาพหนึ่งที่ปรากฏบนจอเคลื่อนไหวได้ (แต่จะต้องใช้วัสดุพิเศษติดบริเวณภาพและใช้ควบคู่กับเครื่องมือพิเศษที่เรียกว่า proratron adaptor)

– ตัวอย่างการใช้แผ่นใสในการสอนภาษาก็เช่นการเตรียมภาพที่มีเรื่องราวต่อเนื่องกันชุดหนึ่ง แล้วนำไปทำแผ่นใส รูปแต่ละรูปอาจใช้แผ่นใสแต่ละแผ่นก็ได้ แต่แผ่นสุดท้ายอาจเป็นแผ่นที่สรุปเรื่องราวทั้งหมด เช่นอาจเป็นแผ่นที่มีรูปทุกรูปปรากฏอยู่บนแผ่นใสก็ได้ จากนั้นก็อาจนำไปใช้ในการสอนพูด เช่นอาจให้ผู้เรียนดูรูปแล้วเล่าเรื่อง ถ้านำไปใช้ในการสอนฟัง ผู้สอนก็อาจต้องเปิดเทปเสียงที่เล่าเรื่องราวจากภาพให้ผู้เรียนฟัง หรือผู้สอนอาจเล่าเองก็แล้วแต่ความสะดวกของแต่ละบุคคล

– นอกจากนี้การใช้แผ่นใสที่เขียน (หรือถ่ายทำ โดยกระบวนการทางด้านการถ่ายรูป) ข้อความต่างๆ เช่นข้อความระดับประโยค หรือระดับย่อหน้าไว้ใช้ในการสอนการอ่านเร็วก็นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง

– การใช้แผ่นใสสำหรับสอน โครงสร้างทางภาษานับว่าให้ประโยชน์ดีมาก เพราะผู้สอนไม่ต้องเสียเวลาเขียนประกอบ ผู้สอนสามารถเน้นจุดต่างๆ ที่ต้องการสอนได้

หลายวิธี เช่นการ “ปิด-บัง” (blocking) ภาพเป็นส่วน ๆ การใช้สี และการทำให้ภาพเคลื่อนไหว และผู้สอนยังอาจใช้วิธีซ้อนภาพ (superimpose) โดยอาศัยภาพจากแผ่นใสอีกแผ่นหนึ่ง (overlay) วางซ้อนลงบนภาพเดิมได้อีกด้วย ภาพที่นำมาซ้อนอาจเป็นภาพเส้นสีต่างๆ เพื่อใช้ขีดเส้นใต้ หรืออาจเป็นภาพวงกลมเพื่อใช้วงรอบสิ่งที่เราต้องการก็ได้

– การใช้แผ่นใสในการสอนเขียนนับว่าให้ประโยชน์และให้ผลดียิ่งวิธีการใช้แผ่นใสเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เช่นการที่ผู้สอนนำตัวอย่างการเขียนที่ไม่ดีฉายไปที่จอ แล้วให้ผู้เรียนอ่านและวิเคราะห์ว่ามีข้อบกพร่องใดบ้าง และให้เสนอแนะวิธีแก้ไข หรือผู้สอนอาจเป็นผู้จุดบกพร่องต่างๆ เองก็ได้ การใช้แผ่นใสเพื่อประโยชน์นี้แตกต่างจากการพิมพ์เอกสารแจกอย่างแน่นอน ทั้งนี้ก็เพราะในขณะที่ผู้เรียนฟังการอธิบายจากผู้สอนอยู่นั้น ผู้เรียนทุกคนต่างก็มองเห็นสิ่งที่ผู้สอนชี้ไปพร้อมๆ กัน ผู้เรียนสามารถสังเกตอาการปฏิกิริยาต่างๆ ของผู้สอนซึ่งแน่นอน ผู้เรียนย่อมสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้สอนกำลังอธิบายอยู่ได้ดีขึ้นกว่าการที่ผู้เรียนไม่ได้มองผู้สอน นอกจากนี้ผู้สอนยังมีอิสระในการชี้ไปยังจุดต่างๆ เช่นชี้ไปที่คำ หรือชี้ไปที่ประโยคต่างๆ โดยไม่ต้องเกรงว่าผู้เรียนจะหาจุดที่กำลังอธิบายไม่ทัน และการใช้แผ่นใสเพื่อจุดประสงค์นี้ยังมีประโยชน์ในด้านที่ผู้สอนอาจใช้แผ่นใสที่กล่าวถึงนี้ร่วมกับแผ่น overlay ได้อีกด้วย โดยที่แผ่น overlay นี้อาจมีคำหรือเครื่องหมายที่มีสีแตกต่างไปจากสีของตัวอักษรบนแผ่นใสแผ่นเดิมก็ได้

– การใช้แผ่นใสเพื่อสอนวิเคราะห์ความหมายของศัพท์ วิธีนี้นับว่าได้ผลสะดวก และรวดเร็วมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สอนสามารถเตรียมประโยคต่างๆ ที่จะใช้สอนไว้ล่วงหน้าได้ ผู้สอนสามารถชี้ ขีดเส้นใต้ หรือวงรอบคำต่างๆ ที่เป็นคำสำคัญ (key words) ที่จะช่วยในการทำความเข้าใจความหมายของคำที่ยาก และนอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถควบคุมสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนอ่านได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแน่นอน การใช้แผ่นใสเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ย่อมสะดวกกว่าการแจกเอกสารอย่างแน่นอน ทั้งนี้ก็เพราะการที่ห้ามมิให้ผู้เรียนอ่านข้อความ หรือคำอธิบายต่างๆ ที่ปรากฏบนแผ่นกระดาษนั้นกระทำได้ยาก แต่เมื่อใช้แผ่นใสนี้ผู้สอนสามารถปิดข้อความที่ยังไม่ต้องการให้ผู้เรียนอ่านได้

การใช้เทปโทรทัศน์ ในปัจจุบันวิวัฒนาการด้านเทปโทรทัศน์นับว่าเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมาก ในช่วงระยะเวลาเพียงไม่กี่สิบปีนี้ได้มีการใช้เทปโทรทัศน์กันอย่างแพร่หลาย เทปโทรทัศน์อาจนำมาใช้ในการสอนภาษาได้หลายอย่างเช่น

– การใช้เทปโทรทัศน์เพื่อการฝึกพูด วิธีการก็คือการบันทึกภาพผู้เรียนไว้ในเทป แล้วฉายให้ผู้เรียนดู ผู้เรียนจะสามารถมองเห็นทั้งภาพ บุคลิกลักษณะและเสียงของตนเองอย่างชัดเจน นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถหยุดเทปเป็นช่วงๆ เพื่อแนะนำผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ได้อย่างง่ายดายอีกด้วย

– การใช้เทปโทรทัศน์ในการสอนโครงสร้างทางภาษาอาจใช้การได้เป็นอย่างดี เพราะมีทั้งภาพและเสียงไปพร้อมๆ กัน และนอกจากนั้นการทำให้แผ่นผังต่างๆ เคลื่อนไหว (animation) ก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องยากจนเกินไปนัก โดยเฉพาะเมื่อเรามี control console และเครื่องมือทำภาพพิเศษ (special effect)

– การใช้เทปโทรทัศน์ในการสอนศัพท์ต่างๆ นับว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนนำเรียนมากยิ่งขึ้น วิธีการก็เช่นการเตรียมศัพท์ที่ต้องการสอนไว้จำนวนหนึ่ง จากนั้นก็มาพิจารณาว่าภาพชนิดใดจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของศัพท์เหล่านั้นได้ดีที่สุด บางภาพอาจเป็นภาพนิ่ง บางภาพอาจเป็นภาพที่มีการเคลื่อนไหว บางภาพอาจต้องใช้ภาพเคลื่อนไหวแบบ animation เช่นการใช้ไดอะแกรมแสดงความหมายของคำว่า “system” เรื่องสี เรื่องความเคลื่อนไหวนับว่าเป็นสิ่งที่ประทับใจผู้เรียนมากที่สุด การอธิบายว่าดอก daffodil สีเหลือง กลีบดอกไม่แข็งมากนัก --- ก็คงจะไม่ประทับใจและไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากเท่ากับการได้เห็นภาพดอก daffodil อย่างชัดเจน และหากภาพนั้นเป็นภาพที่มีดอกไม้ชนิดนั้นนับเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ดอกกำลังโอบนพรวนไปตามสายลม ก็คงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำศัพท์นั้นไปได้อีกนานทีเดียว หรือหากจะสอนศัพท์คำว่า “glacier” หรือ “fjord” การได้เห็นภาพจากโทรทัศน์น่าจะใช้ได้ผลอย่างยิ่ง นอกจากนี้การใช้เทปโทรทัศน์ก็มีประโยชน์อย่างยิ่งในการ อธิบายความหมายของศัพท์ที่เกี่ยวกับพิธีการ เหตุการณ์ หรือกระบวนการต่างๆ

– การใช้เทปโทรทัศน์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ นับว่าสำคัญยิ่ง เพราะการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นนอกจากผู้เรียนจะไม่ใคร่มีโอกาสใช้ภาษาที่เรียนอย่างจริงจังแล้ว ผู้เรียนก็อาจไม่คุ้นกับวัฒนธรรมต่างๆ ของเจ้าของภาษาอีกด้วย ในเรื่องนี้เทปโทรทัศน์นับว่าช่วยได้มากเช่นในการสอนพูดเรื่องการทักทาย (greetings) และการแนะนำตัว (introduction) หากเราสอนเพียงคำภาษา ผู้เรียนอาจนำเอาภาษาที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริง ๆ ไม่ได้มากนักเพราะผู้เรียนอาจไม่ทราบว่าในวัฒนธรรมของบุคคลที่เป็นเจ้าของภาษานั้นทักทายหรือ

แนะนำตัวทำกันอย่างไร การบันทึกภาพเจ้าของภาษาแนะนำตนเองให้ผู้เรียนได้ศึกษาจะช่วยให้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นรายวิชาการพูด (speech) โดยตรงแล้ว “ภาษาท่าทาง” ต่างๆ การแสดงออกด้านน้ำเสียง (tone of voice) นับว่าสำคัญยิ่ง ผู้เขียนเชื่อว่าโทรทัศน์จะช่วยให้มากที่สุดในเรื่องเหล่านี้

– การใช้เทปโทรทัศน์ในการสอนการจดโน้ต (note taking) นับว่าให้ประโยชน์และได้ผลดีเช่นกัน วิธีการก็ได้แก่การบันทึกเทปการบรรยายเรื่องที่น่าสนใจ และมีความยากง่ายพอเหมาะแก่ระดับของผู้เรียน แล้วนำมาใช้ในการสอน การถ่ายทำก็ไม่ยาก ถ่ายทำครั้งเดียวได้ทั้งภาพและเสียง แต่ผู้เขียนใคร่เสนอว่าหากเป็นการสอนในระยะแรก ๆ ที่ผู้เรียนยังไม่คุ้นกับวิธีการนั้นควรถ่ายทำในห้อง studio เพราะจะไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก แต่หากเป็นการสอนในระยะหลัง ๆ ควรถ่ายทำในห้องเรียนจริงๆ เพราะธรรมชาติของห้องเรียนโดยทั่วไปนั้นมักไม่เงียบสนิทเหมือนใน studio การฝึกให้ผู้เรียนเคยชินต่อการฟังโดยที่มีเสียงรบกวนบ้างจึงน่าจะเป็นการช่วยเหลือที่เหมาะสม

การใช้ภาพยนตร์ การใช้สไลด์และการใช้ภาพยนตร์มักได้เปรียบกว่าการใช้สื่อชนิดอื่น ในข้อที่ว่าภาพที่ปรากฏบนจอจะมีขนาดใหญ่กว่าและมีสีสันคมชัดกว่า แต่ข้อเสียเปรียบก็คือในขณะที่ฉายภาพยนตร์อยู่นั้นห้องจะต้องมืด ซึ่งทำให้ไม่สะดวกต่อการจดบันทึกต่างๆ ภาพยนตร์ที่สามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาได้มีทั้งชนิดที่มีจำหน่ายในท้องตลาด และชนิดที่สถานศึกษาผลิตขึ้นใช้เอง การผลิตภาพยนตร์เป็นเรื่องที่ยังยากพอสมควร ทางที่ดีท่านที่ประสงค์จะผลิตภาพยนตร์ขึ้นใช้เองควรปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านนี้เสียก่อน ตัวอย่างภาพยนตร์ที่อาจนำมาใช้ในการสอนได้ก็เช่น

- ใช้ในการสอนเรื่องคำที่มีความหมายตรงกันข้าม (antonym) หรือคำที่มีความหมายคล้ายกัน (synonym)
- ใช้ในการสอนเกี่ยวกับการออกเสียง เช่นการสอนเกี่ยวกับ stress, intonation และ rhythm
- ใช้ในการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรืออวัจนวิทยาต่างๆ
- ใช้ในการแนะนำวิธีการอ่านที่ถูกต้องและแนะนำสิ่งที่ไม่ควรประพฤติในการอ่าน

- ใช้ในการสอนเรื่องการวางแผนในการอ่าน
- ใช้ในการสอนวิธีการหาใจความสำคัญของเรื่อง (main idea)
- ใช้ในการสอนวิธีใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา (language laboratory)

การใช้กิจกรรมและวิธีการต่างๆ ตัวอย่างนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนภาษาอีก ตัวอย่างหนึ่งที่ใคร่เสนอในที่นี้ได้แก่การใช้กิจกรรมและวิธีการต่างๆ เช่น

- การใช้วิธีการ “lecturettes”¹¹ ในการสอนอ่านและการสอนฟัง วิธีการได้แก่การบันทึกเรื่องที่ตรงความต้องการให้ผู้เรียนฝึกฟังพร้อมๆ กับเตรียมเอกสารประกอบการฟังไว้ให้ผู้เรียนด้วย เอกสารประกอบการฟังนั้นที่จริงก็คือเรื่องราวที่บันทึกไว้ในเทปเสียงนั่นเอง เพียงแต่ใช้วิธีการแบบโคลซ (cloze-format) เท่านั้น การตัดคำออกจะตัดทุกคำที่ 10 จากนั้นก็เปิดเทปให้ผู้เรียนฟัง ขณะฟังก็พยายามเติมคำในช่องว่างไปด้วย เมื่อฟังจบอาจมีการทดสอบด้วยก็ได้ แบบทดสอบอาจใช้แบบ True-False หรือแบบ Multiple choice ก็ได้

- การใช้วิธีการที่เรียกว่า “Tango-Seated Pairs in the Large Classroom”¹² ในการสอนพูด วิธีการนี้ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการผลิตบัตรคำ (flash cards) หรือ บัตรคำสั่ง (cue cards) จำนวนมากๆ ได้ วิธีการก็คือการให้ผู้เรียนที่นั่งแต่ละแถวตอน (column) นั่งหันหน้าไปในทิศทางตรงกันข้าม เช่น แถวที่ 1, 3, 5 ---- หันหน้าไปหน้าชั้นเรียน แต่แถวที่ 2, 4, 6 ---- หันหน้าไปหลังห้อง ผู้เรียนคนแรกของแต่ละแถวที่ 1 กับ 2 และคนอื่นๆ ไปจะต้องนั่งเป็นคู่ๆ เพื่อที่จะได้พูดคุยกันได้ จากนั้นผู้สอนอาจใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ (newsprint) เขียนสิ่งที่ผู้เรียนทั้งหมดที่หันหน้าไปหน้าชั้นดูพร้อมๆ กัน และทำเหมือนกันกับผู้เรียนอีกกลุ่มหนึ่ง

- การสอนเขียนโดยใช้การคาดการณ์ล่วงหน้า (Teaching Writing by an Anticipation Method)¹³ วิธีการคือการอาศัยวิธีการจากการฝึกทลายล่วงหน้าว่ารูปประโยคแบบใด หรือเนื้อความแบบใดที่ควรจะมาโดยอาศัยแนวแนะ (clues) ต่างๆ ทั้งด้านไวยากรณ์ และด้านความหมายที่อยู่ข้างหน้า

¹¹ อ่านรายละเอียดได้จาก J. Donald Bowen, “Lecturettes for Mature Learners”, *Forum* (January-March, 1974), pp. 8-15.

¹² อ่านรายละเอียดได้จาก Virginia Samuda and Anthony Bruton, “Tango-Seated Pairs in the Large Classroom”, *Forum* (January, 1981), pp. 22-25.

¹³ อ่านรายละเอียดได้จาก Dennis Ortlad, “Teaching Writing by an Anticipation Method”, *Forum* (April, 1978), pp. 23-25.

- การสอนพูด การสอนอ่าน และการสอนวัฒนธรรมโดยอาศัยการแสดงละคร ด้วยวิธีการของ Maurice Imhoof¹⁴ วิธีการสอนแบบนี้ได้แก่การอาศัยการฝึกอ่าน การฝึกพูด และการรู้จักลักษณะนิสัยของตัวละคร ตลอดจนการกล่าวถึง หรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องการแสดง ช่วยในการสอนภาษา

- การสอนอ่านและการสอนพูดโดยใช้ Strip Story วิธีการก็คือการหาบทอ่านที่มีความยาวไม่มากนักมาพิมพ์และอัดสำเนาแล้วตัดบทอ่านออกเป็นส่วน ๆ หรืออาจตัดทุกประโยคก็ได้ จากนั้นก็นำกระดาษไต่ละส่วนที่ตัดออกมานั้นสลับนกันแล้วใส่ซอง จากนั้นก็แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกเท่ากับจำนวนของชิ้นส่วนกระดาษที่อยู่ในซอง ในการสอนแต่ละครั้งอาจมีบทอ่านหลาย ๆ เรื่องก็ได้

7) การทำสคริป (script) จะเห็นได้ว่าการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนภาษานั้น ผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการจัดทำสคริปเพื่อใช้ในการถ่ายทำบทเรียนต่างๆ เช่นบทเรียนที่ต้องใช้สไลด์ หรือใช้เทปโทรทัศน์ เป็นต้น วิธีการเขียนสคริปอย่างง่ายที่สุดได้แก่การเขียนสคริปในแบบที่เรียกว่า "idea script" ซึ่งผู้สอนจะเขียนเพียงคร่าว ๆ ว่าต้องการภาพชนิดใด คำบรรยายหรือเสียงอย่างไร จะมีเสียงประกอบหรือไม่ และมีเมื่อไร ในส่วนที่เกี่ยวกับภาพเราไม่จำเป็นต้องวาดรูปเองก็ได้ แต่เราจะใช้การบรรยายลักษณะของภาพที่ต้องการแทน การเขียนสคริปชนิดนี้อาจทำได้โดยอาศัยแบบฟอร์มตัวอย่างในหน้า 22

ในการเขียนสคริปนั้นยังเขียนละเอียดก็ยังสะดวกแก่การถ่ายทำ ในขณะที่เดียวกันก็ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องระหว่างภาพด้วย แรก ๆ ท่านอาจรู้สึกไม่ถนัดในเรื่องเหล่านี้ แต่หากยึดความมุ่งหมายเป็นหลักก็เชื่อว่าท่านสามารถทำได้แน่นอน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็เชื่อว่าคงจะพอเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาบ้างตามสมควร นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มิได้มีประโยชน์ แต่การที่จะได้รับประโยชน์คุ้มค่างกับสิ่งที่ได้ลงทุนลงแรงไปนั้น ผู้ใช้จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจสิ่งที่จะนำมาใช้ให้ดี ความตั้งใจจริง จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ จะช่วยให้เราสามารถนำสิ่งที่มีประโยชน์เหล่านั้นมาใช้ในการเรียนการสอนได้ แต่ข้อสำคัญ

¹⁴ Maurice Imhoof, "Drama and Language Learning", *Forum* (September-October, 1973), pp. 24-26.

สตรีปส์ไลต์-เทปชุด “Expressing One’s Opinion”

เพื่อประกอบการสอนรายวิชา Speaking

ภาพ	เสียง
1. Title ใช้ข้อความต่อไปนี้ Expressing One’s Opinion	เริ่มต้นด้วยเพลงบรรเลงสนุกๆ แล้วลดเสียงลง และมีเสียงพูดว่า “EXPRESSING ONE’S OPINION.” จากนั้นเร่งเสียงเพลงระดับเดิม 3 วินาที จากนั้นพูดว่า “Look at the following pictures and then express your opinion about the pictures
2. ภาพคนกำลังยอแยงกันชนรถเมลที่ป้ายรถประจำทาง เป็นภาพระยะไกล (LS) เห็นภาพรถเมลทั้งคัน	เสียงยวดยานต่างๆ ที่วิ่งตามถนน และเสียงคนกลุ่มที่กำลังแยงกันชนรถเมล
3. ภาพครึ่งตัว (MS) ของคนกลุ่มที่กำลังแยงกันชนรถเมล	เสียงยวดยานบนท้องถนน เสียงผู้ที่กำลังแยงกันชนรถ และเสียงกระเป๋ารถบอกให้ผู้โดยสารเดินชิดใน
4. ภาพครึ่งตัว (MS) ผู้ที่ชนรถเมลไม่ได้ ยืนมองผู้ที่ชนรถแล้วและกำลังโหนบันไดรถ	เสียงกระเป๋ารถบอกให้พนักงานขับรถเคลื่อนรถออกได้ เสียงเร่งเครื่องยนต์ เสียงรถเคลื่อน
5. ภาพใบหน้า (CU) ที่แสดงความผิดหวังของบุคคลในภาพที่ 4	เสียงรถที่เคลื่อนไปไกล

ก็คือเราต้องไม่ลืมว่านวัตกรรมและเทคโนโลยีมิได้มีบทบาทเหนือมนุษย์ ดังที่ The Carnegie Commission on Higher Education¹⁵ แห่งสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีควรจะเป็นสิ่งที่มาสนองความต้องการของเรามีใช้มาเป็นเจ้านายเรา ดังนั้น การเลือกใช้ หรือการไม่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนภาษา จึงเป็นสิ่งที่ควรทำด้วยเหตุผลที่เหมาะสม

¹⁵ The Carnegie Commission on Higher Education, *The Fourth Revolution : Instructional Technology in Higher Education*, New York : McGraw-Hill Book Company, 1972, p. 11.

หนังสืออ้างอิง

- Bowen, J. Donald, "Lecturettes for Mature Learners", *Forum* (January-March, 1974), pp. 8-15.
- Carnegie Commission on Higher Education, The, *The Fourth Revolution: Instructional Technology in Higher Education*, New York : McGraw-Hill Book Company, 1972.
- Dale, Edgar, *Audiovisual Methods in Teaching* (3rd ed.), New York : The Dryden Press, 1969
- Davies, Ivor K. and Andjames Hartley, *Contributions to an Educational Technology*, London : London Butterworths, 1972.
- Garrison, Cecil I., *1001 Medias for Teachers* (revised ed.), California : The McCutchan Publishing Corporation, 1970.
- Heaton, J.B., *Writing English Language Tests*, Hong Kong : Longman, 1976.
- Heinich, Robert, *Technology and the Management of Instruction : Monograph No. 4*, Washington D.C. : Association for Educational Communications and Technology, 1970.
- Hornby, A.S., E.V. Gatenby, and H. Wakefield, *The Advanced Learner's Dictionary of Current English* (2nd ed.), The English Language Book Society and Oxford University Press, 1968.
- Imhoof, Maurice, "Drama and Language Learning", *Forum* (September-October, 1973), pp. 24-26.
- Maçkey, William Francis, *Language Teaching Analysis*, Indiana : Indiana University Press, 1967.
- Ortbland, Dennis, "Teaching Writing by an Anticipation Method", *Forum* (April, 1978), pp. 23-25.
- Richmond, W. Kenneth, *The Concept of Educational : A Dialogue with Yourself*, London : Weidenfeld and Nicolson, 1970.
- Samuda, Virginia and Anthony Bruton, "Tango-Seated Pairs in the Large Classroom", *Forum* (January, 1981), pp. 22-25.